

A MAGYAR KULTÚRA OLYAN ALAKJAI, AKIK A VÉSZKORSZAK ÁLDOZATAI LEHETTEK VOLNA, HA ITTHON MEGÉRIK AZT

Rózsavölgyi Márk
(Rosenthal Markusz)
1788-1848
Zeneszerző, hegedűművész,
a „csárdás atyja”.

Marczali (Morgenstern) Henrik
1856-1940
Történész, a magyar történelem
kimagasló alakja, egyetemi tanár,
Magyar Tudományos Akadémia
levelező tagja.

Bródy Sándor
1863-1924
Író, drámaíró, publicista.
Művészete hatással volt – többek
között – Ady Endre, Móricz
Zsigmond, Krúdy Gyula és
Molnár Ferenc művészetére is.

Goldziher Ignác
1850-1920
Orientalista, sémi filológus,
vallástudós, az MTA tagja,
magyar keletkutatás atyja.

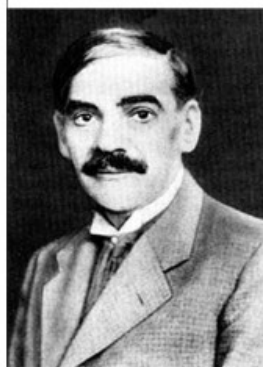
Csemegi (Nasch) Károly
1826-1899
Jogász, kúriai tanácselnök, a
magyar büntetőjog-tudomány
kiemelkedő alakja, az első
magyar nyelvű, 1878 és 1951
között hatályos büntető
törvénykönyv, a Csemegi-kódex
megalkotója.

Baumhorn Lipót
1860-1932
Építész, a késő eklektikus
szecessziós zsinagógaépítész,
iskolateremtő alakja. Ő tervezte
többek között – Temesváron,
Szeged, Újvidék, Újpesti
Gyöngyös zsinagógáit.

Bánki (Lövinger) Donát
1859-1922
Korának egyik legnagyobb
gépészmérnöke, a porlasztó
feltalálója, egyetemi tanár.

Nagy (Grósz) Endre
1877-1938
A pesti kabaré megteremtője,
magyar kabaré atyja.

Karinthy Frigyes
1887-1938
Író, költő, műfordító, a magyar
szépirodalom kiemelkedő alakja.

Kabos (Kann) Gyula
1887-1941
Színész, humorista, a magyar
filmművészet hőskorának
legérdekesebb alakja, filmsztár,
filmekben szerepelt. A zsidótörvények
miatt az USA-ba emigrált.

1. Akik áldozatok lehettek volna, ha hetven évvel ezelőtt éltek volna

A MAGYAR KULTÚRA KIMAGASLÓ ALAKJAI, AKIK ITTHON VAGY EMIGRÁCIÓBAN TÚLÉLTÉK A VÉSZKORSZAKOT

I.

Hajós Alfréd
(Guttmann Arnold)

1878–1955

Az első magyar olimpiai bajnok. Építész, többek között a debreceni Arany Bika Szálloda tervezője.

Zerkovitz Béla

1881–1948

Népszerű szonon- és operettszínházi a magyar kuplé- és szononszínház egyik legjelentősebb alakja.

Ligeti Miklós

1871–1944

Szobrászművész, a magyar impresszionista szobrászat legjelesebb alakja. Legismertebb művei az Anonymus a Városligetben és Bandholtz tábornok szobra a Szabadság téren.

Hevesi (Hoffmann) Sándor

1873–1939

Rendező, egyetemi tanár, dramaturg, kritikus, író, műfordító. Hosszú ideig a Nemzeti Színház főrendező-igazgatója.

Markos (Markstein) József

1912–1987

Művészneve: Alfonzó. Artista, színész, humorista, a paródia kiváló mestere.

Örkény István

1912–1979

Kossuth-díjas író, a magyar groteszk megteremtője. Legismertebb műve a Tóték.

G. Dénes György

(Guttmann Dénes)

1915–2001

Kossuth-díjas költő, zeneszerző, dalszövegíró, zeneszerző.

Füst (Füst) Milán Konstantin

1888–1967

Kossuth-díjas író, költő, esztéta. Magyar szabadvers megteremtője.

Ránki György

1930–1988

Történész, Kossuth-díjas, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Szenes Iván

1924–2010

Író, dalszövegíró, a magyar slágerszöveg írás egyik legnagyobb alakja.

2. Túlélők

A MAGYAR KULTÚRA KIMAGASLÓ ALAKJAI, AKIK ITTHON VAGY EMIGRÁCIÓBAN TÚLÉLTÉK A VÉSZKORSZAKOT

II.

Molnár (Neumann) Ferenc

1878–1952

Író, újságíró. A világszerte legtöbbet játszott magyar drámaíró, A Pál utcai fiúk című ifjúsági regény szerzője.

Kálmán (Koppstein) Imre

1882–1953

Zeneszerző, karmester, a ma operett egyik kimagasló alakja. Legsikeresebb műve Csárdáskirálynő, a világszerte legtöbbet játszott magyar operett.

Bíró (Schweiger) László

1899–1985

Magyar újságíró, feltaláló, leghíresebb találmánya, ami világhírűvé tette, a golyóstoll.

Teller Ede

1908–2003

Atomfizikus, a „hidrogénbomba atyjának” is nevezik.

Szilárd (Spitz) Leó

1898–1964

Atomfizikus, aki elsőként ismerte fel, hogy a nukleáris láncreakció létrehozható, emiatt az „atombomba atyjának” is nevezik.

Wigner Jenő

1902–1995

Atomfizikus, atomelméleti kutatásai elismeréseként fizikai Nobel-díjat kapott 1963-ban.

Gábor (Günszberg) Dénes

1900–1979

Fizikus, gépészmérnök, villamosmérnök, a holográfia módszerének kifejlesztője, amelyért 1971-ben fizikai Nobel-díjat kapott.

Neumann János

1903–1957

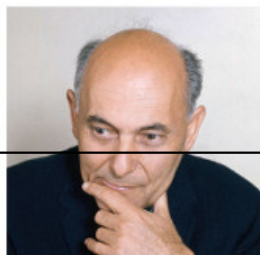
Matematikus, a számítógép elméleti feltalálója. Nevét holdkráter őrzi.

Erdős Pál

1913–1996

A 20. század egyik legkiemelkedőbb magyar matematikusa, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Solti György

1912–1997

Világhírű zongoraművész. 6 / 17

karmester

3. Túlélők

HALHATATLAN ÁLDOZATOK

BÖHM ARANKA (1893–1944) pszichiáter, Karinthy Frigyes felesége. 51 éves korában Auschwitzban meggyilkolták.

BÜCHLER SÁNDOR (1870–1944) rabbi, történész. 74 éves korában Auschwitzban meggyilkolták.

ERDÉLYI ÁGNES (1914–1944) költő, író, Radnóti Miklós apai ágról való féltestvére. 1944-ben, Auschwitzban vesztette életét.

FELLNER FRIGYES (1871–1945) közigazdász, statisztikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 74 esztendősen éhen halt a mauthauseni koncentrációs táborban.

GARAY JÁNOS (1889–1945) olimpiai bajnok kardvívó. A mauthauseni koncentrációs tábor felszabadítása előtt néhány nappal, 56 éves korában távozott az élők sorából.

GELLÉRI ANDOR ENDRE (1906–1945) író, novellista. Röviddel a gunsckircheni tábor felszabadítása után, tifusban hunyt el 39 esztendősen.

HALÁSZ GÁBOR (1901–1945) író, irodalomtörténész, kritikus. A balfi munkatáborban vesztette életét éhezés és brutális bánásmód következtében. 44 évet élt.

HIRSCH ZOLTÁN (1885–1944) artista, a magyar cirkuszművészet törpe sztárja, aki éveken át a leghíresebb társulatokkal járta a világot. 59 esztendősen ölték meg Auschwitzban.

KABOS ENDRE (1906–1944) háromszoros olimpiai bajnok vívó. Az öt munkaszolgálatra szállító teherautó 1944. november 4-én a Margit hídon felrobbant. 37 éves volt.

KARÁCSONY BENŐ (1888–1944) erdélyi magyar író. 1944-ben deportálták, 56 éves volt, amikor Auschwitzban elhunyt.

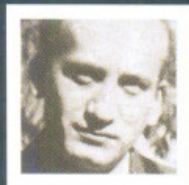

KNER IMRE (1890–1944) tipográfus, nyomdász, könyvművész. Mauthausenben gyilkolták meg 54 éves korában.

KOMOR MARCELL (1868–1944) magyar építész, a szecessziós irányzat egyik kiemelkedő alakja. 76 éves korában nyilasok gyalog kényszerítették nyugat felé, majd Sopronkeresztúrnál végezték vele.

PETSCHAUER ATTILA (1904–1943) olimpiai bajnok kardvívó, újságíró. 38 esztendősen egy ukrain munkatáborban halálra kínozták.

RADNÓTI MIKLÓS (1909–1944) költő. A szerbiai Borban végzett munkaszolgálat után Abda határában magyar katonák 21 társával együtt kivégezték. 35 esztendősen volt.

REJTŐ JENŐ (1905–1943) író. Ukrajnában munkaszolgálatosként ölték meg, 37 éves volt.

RICHTER GEDEON (1872–1944) a modern hazai gyógyszeripar megteremtője. 1944 decemberében a nyilasok a Dunába lőtték. 72 éves volt.

SÁRKÖZI GYÖRGY (1899–1945) író, költő, szerkesztő, a népi írók mozgalmának egyik szervezőegyenisége. 46 éves korában a balfi munkatáborban éhen halt.

SZERB ANTAL (1901–1945) író, irodalomtörténész. 43 éves korában a balfi munkatábor őrei agyonverték.

VÍC MIKLÓS (1898–1944) dzsesszenekes, kabarészínész, humorista. 1944. december 19-én a nyilasok a Dunába lőtték. 46 évet élt.

4. Akik áldozattá váltak

10 FILM A HOLOKAUSZTRÓL

ANNE FRANK NAPLÓJA

A 3 Oscar-díjat nyert alkotást 1959-ben készítette George Stevens amerikai rendező Anne Frank zsidó származású német lány naplójegyzetei alapján. A film az 1942 és 1944 közötti történetet jeleníti meg, amikor a tizenéves lány egy amsterdami ház padlásán bújik meg családjával az őket üldöző nácik elől.

JÓB LÁZADÁSA

Gyöngyössy Imre és Kabay Barna 1983-as filmjének címszereplője a zsidó gazdatiszt segítségével együtt egy magyarországi kis faluban él. Miután 7 gyermeküket elvesztik, örökbe fogadnak egy katolikus fiút, akit fokozatosan megismertetnek a zsidó vallással. A gettósítást azonban ők sem kerülhetik el, falujukból a csendőrok elhurcolják őket.

SCHINDLER LISTÁJA

Steven Spielberg fekete-fehér alkotását 1993-ban mutatták be, s egy évvel később nyert el az Oscar-gálán. A film egy német üzletember, Oskar Schindler történetét meséli el, aki több mint 1000 lengyel zsidó életét mentette meg a második világháború idején.

AZ ÉLET SZÉP

Roberto Benigni által rendezett, s az ő főszereplésével készült, 3 Oscar-díjjal jutalmazott olasz filmdráma. A benne elmesélt történet az örökösen mókázó zsidó férfiről, Guido Oreficéről és annak családjáról szól. Amikor kisfiával együtt koncentrációs táborba kerül, a keresztény felesége önként velük tart. Úgy sírunk, hogy közben nevetünk.

SZOMORÚ VASÁRNPAP

A filmet Rolf Schübel német rendező Budapesten forgatta, 1999-ben. Főszereplője László nevű vendéglős, illetve annak szerelme, Ilona, akik egy éttermet vezetnek. Egyik vendégük, az éppen hazánkban tartózkodó fiatal német kereskedelmi utazó, Ilonába, ám a nő visszautasítja őt. Két év múlva a háború, és az utazó SS-Brigadeführerként a városba lép az étterembe, de később durván és kegyetlenül visszaél hatalmával.

A NAPFÉNY ÍZE

A Szabó István rendezte magyar-osztrák-német-kanadai film a Sonnenschein család történetét mutatja be. Az egyik főszereplő, a Sors vezetéknévű családtag, Sonnenschein Ádám alakját Petschauer Attila olimpiai bajnokról mintázták.

A ZONGORISTA

Roman Polański három Oscar-díjat nyert filmjét, mely Władysław Szpilman zsidó lengyel zongoraművész önéletrajzi regénye alapján készült, 2002-ben mutatták be. A főszereplő Szpilman, miután a varsói gettóból deportálják az egész családját, a szerencséjének köszönhetően menekül meg az elhurcolástól, kitartóan küzd, és megteszi a túlélésért.

PORRÁ ZÚZOTT ÁLMOK

Az Emmy-díjas amerikai film Gisella Perl orvosnő életét mutatja be, akit 1944-ben a szegedi gettóból Auschwitzba deportáltak. A táborban orvosi teendőket bízott rá, s ő terhes nők százait hajtotta végre magzatelhajtást. A felszabadítás után Amerikába emigrált, ahol hozzákezdett emlékiratainak megírásához.

SORSTALANSÁG

Kertész Imre Nobel-díjas regényét Koltai Lajos operatőr-rendező vitte filmre 2002-ben. A mű egy 15 éves magyar zsidó fiú, Köves Gyuri Auschwitzba, majd pedig a budapesti koncentrációs táborba való deportálását, s az ott átéltéket mutatja be.

A CSÍKOS PIZSAMÁS FIÚ

A 2008-ban készített angol-amerikai filmdrámát részben Magyarországon forgatták, színészek is játszanak benne. Főszereplője egy náci tiszt 8 éves kisfia, aki titokban a házuk melletti koncentrációs tábor egyik foglyával, a „csíkos pizsamás fiúval” találkozik.

5. Filmek a holokausztról

A békéscsabai izraelita hitközség hősi halottai. Ha túléltek volna az első világháborút, és megéri a vészorszakot, őket is deportáltuk volna...

6. Első világháborús emlékmű a Ligeti temető mellett

A Ligeti temető két oldalán Balasszentgyörgyön a két zsinagóga

Ma a Magyar zsinagóga

Működés